

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่มีวัตถุประสงค์หลัก คือ มุ่งแก้ไขปัญหาคความแห้งแล้ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการแก้ปัญหาเรื่องน้ำในการประกอบอาชีพของเกษตรกรนั่นเอง นอกจากการแก้ปัญหาเรื่องน้ำแล้ว เกษตรทฤษฎีใหม่ ยังจะช่วยในการแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารและการมีงานทำของเกษตรกร เนื่องจากถ้าหากเกษตรกรทำเกษตรทฤษฎีใหม่แล้ว จะไม่ขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก มีข้าว พืชผัก ผลไม้ และอาหารโปรตีนจากสัตว์วัน และสัตว์เลี้ยงไว้บริโภค เมื่อมีเหลือก็สามารถแบ่งปันญาติมิตร หรือจำหน่ายได้ ซึ่งจะเป็นการดำรงชีพอย่างมั่นคงและยั่งยืน

โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2532 โดยทรงจัดตั้งศูนย์บริการพัฒนาขึ้นที่ วัดชัยมงคลพัฒนา ตำบลห้วยบง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ซึ่งยึดหลักคิดของการพัฒนาร่วมกันระหว่าง วัด ราษฎร รัฐ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกร้อยละ 30 ขุดสระน้ำ ส่วนที่ 2 ร้อยละ 60 ใช้สำหรับปลูกพืช ส่วนที่ 3 ร้อยละ 10 สำหรับสร้างที่อยู่อาศัย และถนน การส่งเสริมและเผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ไปยังเกษตรกรเริ่มดำเนินการอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2535 โดยมูลนิธิชัยพัฒนาได้ซื้อที่ดินบริเวณข้างเคียงวัดเพิ่มเติมอีก 15 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยทรงมอบให้สถานีทดลองพืชไร่พระพุทธบาท จังหวัดลพบุรี เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน (วัลลภ, 2545)

จากการประเมินผลการดำเนินงานแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ที่วัดชัยมงคลพัฒนา พบว่า ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สามารถนำไปเป็นต้นแบบแก่เกษตรกรได้ ส่งผลให้มีเกษตรกรมาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก รวมทั้งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พยายามรณรงค์ ส่งเสริม และเผยแพร่แนวคิดทฤษฎีนี้ไปสู่เกษตรกรในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ และถ้าหากเกษตรกรส่วนใหญ่นำไปปฏิบัติแล้ว จะทำให้ประเทศมีรากฐานที่มั่นคง การพัฒนาในภาคส่วนอื่น ๆ ก็จะง่าย และมั่นคงตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม การรณรงค์ให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งดำเนินการมามากกว่า 10 ปีแล้ว แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เกษตรกรส่วนใหญ่ก็ยังคงปฏิบัติตามเกษตรอยู่เช่นเดิม โดยเฉพาะการเกษตรเชิงเดี่ยว (Mono-culture) คือปลูกพืชชนิดเดียว โดยปลูกพืชที่มีราคาแพง ปลูกตาม ๆ กัน ถ้าปีใดผลผลิตดี ราคาดี เกษตรกรก็จะอยู่ได้ แต่ถ้าปีใดผลผลิตไม่ดี ราคาตก เกษตรกรก็จะประสบกับภาวะขาดทุน ไม่มีแม้ตั้งข้าวปลาอาหารไว้บริโภค ซึ่งเป็นศัพท์หมุนเวียนกันอยู่เช่นนี้ไม่มีที่สิ้นสุด นับว่าน่าเสียดายโอกาสเป็นอย่างมากที่เกษตรกรเหล่านั้นไม่ได้แนวคิดทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติ จาก

การศึกษาของอารีย์ บุญคุ้ม และคณะ (2542) เกี่ยวกับการดำเนินเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ไม่ทำเกษตรทฤษฎีใหม่นั้นเนื่องจากขาดแหล่งข้อมูล ขาดความรู้ ความเข้าใจ และยังไม่มั่นใจต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร จะทำให้ทราบแนวทางที่จะทำให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรทฤษฎีใหม่มากขึ้น อันจะทำให้เกษตรกร ชุมชน สังคม และประเทศชาติมีความมั่นคง โดยเฉพาะรัฐบาลปัจจุบัน ได้หันมาเน้นเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy) เป็นนโยบายหลักในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งเน้นดัชนีชี้วัดของการพัฒนาประเทศด้วย GDH (Gross Domestic Happiness) แทน GDP (Gross Domestic Products) การที่เกษตรกรทำเกษตรทฤษฎีใหม่มากขึ้น นอกจากจะทำให้เกษตรกรมีความมั่นคงแล้ว ยังเป็นการสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ อีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษากระบวนการและผลการดำเนินงานเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการและผลการดำเนินงานระหว่างเกษตรกรที่ทำเกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรกรที่ไม่ทำ
- 2.4 เพื่อศึกษาหาแนวทางส่งเสริมให้เกษตรกรยอมรับและตัดสินใจการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ให้มากขึ้น

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 3.1 ได้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร
- 3.2 ได้ทราบกระบวนการและผลการดำเนินงานเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร
- 3.3 สามารถนำผลจากการวิจัยไปใช้ในการกระตุ้นให้เกษตรกรทำเกษตรทฤษฎีใหม่เพิ่มขึ้น
- 3.4 ทำให้การประกอบอาชีพของเกษตรกรพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล

4. หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 4.1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน เป็นต้น
- 4.2 กลุ่มหรือสถาบันการเกษตรทั่วไป รวมทั้งเกษตรกรรายย่อยอื่น ๆ
- 4.3 หน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร